

11.4.2019

Opetushallitus, kirjaamo@oph.fi
Opetusneuvos Petri Lehtikainen, petri.lehtikainen@oph.fi
Opetusneuvos Kimmo Koskinen, kimmo.koskinen@oph.fi

Lausunto on jätetty myös tarjotun verkkopalvelun kautta.

Lausunto kyselyyn lukion opetussuunnitelman perusteiden luonnoksesta

Opetushallitus laatii uudet lukion opetussuunnitelman perusteet vuonna 2018 hyväksytyjen lukiolain ja valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Opetushallitus (OPH) on valmistellut luonnoksen perusteita yhteistyössä lukiokoulutuksen arjen asiantuntijoiden, tutkimuksen edustajien ja keskeisten sidosryhmien kanssa, ja pyytää näistä nyt avoimen lausuntokierroksen kautta kommentteja.

Suomen hallitus päätti puolivälitarkastelunsa yhteydessä huhtikuussa 2017 käynnistää lukiokoulutuksen uudistuksen: se sisältää lukiolain uusimisen ja lukion toiminnallisen uudistamisen, kuten myös lukioasetuksen ja ylioppilastutkinnon säädösten muuttamisen. Nämä lukion opetussuunnitelman perusteet perustuvat kesällä 2018 hyväksytyyn lukiolakiin (714/2018) ja syksyllä 2018 hyväksytyyn valtioneuvoston asetukseen lukiokoulutuksesta (810/2018).

Näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat otetaan paikallisesti käyttöön 1.8.2021. Uusi lukiolaki astui voimaan 1.8.2019, mutta kaikki opetussuunnitelmassa tarkemmin kuvattavat, eli opetukseen, oppimisen tukeen, ohjaukseen sekä yhteistyöhön liittyvät asiat velvoittavat koulutuksen järjestäjiä elokuusta 2021 alkaen.

Lukiouudistuksen tavoitteena on nostaa kansakunnan koulutustasoa, jotta Suomi menestyisi mahdollisimman hyvin tulevana vuosikymmeninä. Korkeakoulutettujen osuus 25–34-vuotiaiden ikäluokasta halutaan nostaa vuoteen 2030 mennessä 50 prosenttiin nykyisestä 41 prosentista. Siksi uudistuksella halutaan lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiaineraajat ylittävät opinnot ja korkeakoulu-yhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lukiokoulutus on edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä.

Palvelualojen työnantajat Palta ry (myöhemmin Palta) kiittää mahdollisuudesta lausua aiheesta seuraavaa.

11.4.2019

Luku 1: Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Uudistuvan lukiokoulutuksen tavoitteet ovat oikeansuuntaisia. Palta pitää tärkeänä, että lukion vetovoimaisuutta lisätään sekä laatuun ja yksilöllisempään osaamisen kehittämiseen panostetaan.

On tärkeää, että opetussuunnitelma laaditaan siten, että se antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin omassa oppilaitoksessaan sekä myös koulutuksen järjestäjän muiden oppilaitosten, korkeakoulujen ja muiden koulutuksen järjestäjien antamaa opetusta hyväksi käyttäen. Korkeakouluysteistyö on tärkeä asia jatkosijoittumisen ja opintojen läpäisyn kannalta.

Luku 2: Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

Palta pitää tärkeänä, että lukion vahva yleissivistävyys säilytetään. Lukio-opinnoilla tulee olla selkeä päämäärä jatko-opintoihin ja työelämään. Lukion yleissivistävän roolilla on merkitystä erityisesti jatkuvan oppimisen valmiuksien pohjan rakentajana. Jatkossa oppilaalle tulee tarjota enemmän painotuksia, erikoistumista ja mahdollisuuksia suuntautua.

Luku 3: Opetuksen toteuttaminen

Opetusympäristöt ja -menetelmät tulisi luoda tukemaan jatko-opinnoissa ja työelämässä vaadittavia digitaalisia taitoja. Syventävää korkeakouluopintotarjontaa tulee lisätä jatko-opintoihin siirtymisen nopeuttamiseksi avoimen yliopiston ja digitaalisten oppimisympäristöjen avulla. Oppimateriaaleissa tulisi edetä rohkeammin kohti digitaalisuutta, jotta digioppimisympäristöt kehittyvät luontevaksi ja monipuoliseksi paikaksi toimia. Etälukion digitaalisia opetusvälineitä ja -menetelmiä tulee kehittää laatu, ketteryys ja saavutettavuus edellä.

Palta näkee, että oppimisanalytiikka tulee ottaa merkittäväksi osaksi osaamisen kehittämistä. Tällä mahdollistetaan oppimispolut sekä huipuille että pudokkaille ja resursoidaan opetusta sitä tarvitseville.

Urasuunnittelun näkökulmasta on tärkeää, että lukiolainen saa sekä teoriassa että käytännössä opintojensa aikana kokemuspohjaa jatko-opinnoista ja työelämästä oman uravalintansa tueksi. Tästä syystä tulisi luoda kannusteet oppilaille hakeutua työelämäharjoitteluun tai kesätöihin oman tavoitejatko-opintopaikan mukaisiin yrityksiin ja tehtäviin.

Yritysten ja oppilaitosten välistä suunnitelmallista yhteistyötä tulee tiivistää, sillä yritykset omaavat käytännön tasolla toimialan uusimmat tiedot alan kehityksestä. Yhteisten opintoihin liittyvien projektien ja työelämään tutustumisen kautta lukiolaisten osaamisen kehittäminen saa merkityksen ja tavoitteellisuuden. Laaja-alaiset ylioppiainerajat ylittävät opinnot auttavat kehittämään tulevaan työelämään liittyvää osaamista ja taitoja.

Palta pitää tärkeänä, että opinnoista ja uravalinnoista poistetaan sukupuolittuneisuus: jatkossakaan ei tulisi olla tyttöjen eikä poikien välillä sukupuolijakoa. Osaaminen ja taidot tulee opettaa tasapuolisesti kaikille.

11.4.2019

Luku 4: Opetuksen ohjaus ja tukeminen

Opinto-ohjauksella on tärkeä rooli uravalintojen suhteen. Onnistuneessa opinto-ohjauksessa korostuu opetushenkilökunnan toimintaympäristön tuntemus, laajat työelämäyhteydet sekä osaamisen ennakoititaidot.

Lukio antaa parhaimmillaan erinomaiset eväät jatkuvan oppimisen mallien sisäistämiseen, joka tukee myöhemmin työuralla oman osaamisen kehittämisen motivaatiota ja päämäärätietoisuutta. Henkilökohtainen opintosuunnitelma luo opintojen edistymiseen päämäärätietoisuutta.

Luku 5: Opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi

Palta näkee, että oppimisanalytiikasta tulisi ottaa yhä enemmän hyötyjä irti osaamisen arvioinnissa. Oppimisanalytiikka tulee saattaa merkittäväksi osaksi osaamisen kehittämistä kaikilla koulutusasteilla. Tällä mahdollistetaan henkilökohtaiset omaan osaamistasoon perustuvat oppimispolut sekä huipuille että pudokkaille, ja resursoidaan opetusta ja ohjausta sitä tarvitseville.

Osaamisen seurantajärjestelmän kautta voidaan kerätä monipuolisesti dataa oppilaiden vastauksista, kuten esimerkiksi osaamisen tasoa ja tehtävissä käytettyä aikaa. Oppimisanalytiikan myötä oppiminen on yksilöllistä ja tasa-arvoista – ei enää tasapäistämistä. Myös arviointi helpottuu ja se tapahtuu selkeämmin oppilaan omaan taitotasoon suhteutettuna.

Jatkossa tulisi pystyä huomioimaan arvioinnissa myös sellaisia taitoja, joita ei pystytä mittaamaan, ja jotka ovat työelämässä merkittäviä taitoja. Näitä taitoja ovat esimerkiksi *luovuus, joustavuus, rohkeus, luotettavuus, intohimo, yhteiskunnallisuus, itsetietoisuus, itseluottamus, johtajuus, spontaanisuus ja kriittinen ajattelukyky*.

Luku 6: Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

Lukiokoulutuksen tulee olla jatkossakin vahvasti yleissivistävää. Opintojen tulee edetä määrätietoisesti kohti jatko-opintoja tai työelämää. Lukion yleissivistävän roolilla on merkitystä erityisesti jatkuvan oppimisen valmiuksien pohjan rakentajana.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet muodostavat kattavasti oppiaineiden yhteiset laaja-alaiset tavoitteet. Palta näkee, että nämä tukevat työelämässä tarvittavia taitoja ainoastaan, kun oppiaineet onnistuvat ylittämään aidosti oppiainekohtaiset rajat ja tekemään toistensa kanssa yhteistyötä. Tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota opintotarjonnassa- ja suunnittelussa. Osa-alueet ovat 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteis-kunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Nuorten talousosaamista sekä yrittäjyysasenteita ja -valmiuksia tulee vahvistaa myös lukiossa. Talousosaamisen perusta luodaan matematiikan, yrittäjyyden ja taloustiedon opetuksella.

Opinto-ohjauksen tulee antaa monipuoliset ja kannustavat lähtökohdat jatko-opintoihin ja työelämään tutustumiseen.

11.4.2019

Yhteenveto

Palta pitää tärkeänä, että lukion yleissivistävyys säilytetään. Lukion yleissivistävällä roolilla on merkitystä erityisesti jatkuvan oppimisen valmiuksien pohjan rakentajana. Lukio-opinnoilla tulee olla selkeä päämäärä jatko-opintoihin ja työelämään. Jatkossa oppilaalle tulee tarjota enemmän painotuksia, erikoistumista ja mahdollisuuksia suuntautua.

Kurssitarjonnan pirstaleisuutta on vähennettävä. Matemaattista ja loogista ajattelukykyä, markkinoinnin taitoja sekä kielitaitoja tulee kehittää yli oppiainerajojen työelämän palvelu- ja ammattilanteita varten.

Siirtymää korkeakouluopintoihin ja työelämään on nopeutettava: syventävää korkeakouluopintotarjontaa tulee lisätä jatko-opintoihin siirtymisen nopeuttamiseksi avoimen yliopiston ja digitaalisten oppimisympäristöjen avulla. Ymmärrystä työelämästä tulee siis lisätä.

Yritysten ja oppilaitosten välistä suunnitelmallista yhteistyötä tulee tiivistää, sillä yritykset omaavat käytännön tasolla toimialan uusimmat tiedot alan kehityksestä. Yhteisiin opintoihin liittyvien projektien ja työelämään tutustumisen kautta lukiolaisten osaamisen kehittäminen saa merkityksen ja tavoitteellisuuden.

Jatkossa tulee luoda kannusteet oppilaille hakeutua työelämäharjoitteluun tai kesätöihin oman tavoitejatko-opintopaikan mukaisiin yrityksiin ja työtehtäviin.

Paltan ehdotukset lukion kehittämiseksi:

- Oppimateriaaleissa tulisi edetä rohkeammin kohti digitaalisuutta, jotta digioppimisympäristöt kehittyvät luontevaksi ja monipuoliseksi paikaksi toimia.
- Pitkän matematiikan opiskelevien määrää tulee edelleen aktiivisesti lisätä. Matematiikka tulisi asettaa pakolliseksi ylioppilaskirjoituksissa.
- Kielten opinnot tulee kytkeä työelämän tilanteisiin. Sallitaan vapaampi kielten opiskelu ja luodaan elinikäisen kielten oppimisen mallit, jotka jatkuvat jatko-opintoissa ja työelämässä.
- Mitataan selkeästi itse osaamista.
- Oppimisanalytiikka tulee ottaa merkittäväksi osaksi osaamisen kehittämistä. Tällä mahdollistetaan oppimispolut sekä huipuille että pudokkaille ja resursoidaan opetusta sitä tarvitseville.
- Etälukion digitaalisia opetusvälineitä ja -menetelmiä tulee kehittää laatu, ketteryys ja saavutettavuus edellä.

Kunnioitavasti,

Tuomas Ylitalo

Asiantuntija, elinkeinopolitiikka
Palvelualojen työnantajat PALTA ry
Eteläranta 10, PL 62, 00131 Helsinki
+ 358 50 526 8219 | tuomas.ylitalo@palta.fi | @TuomasYlitalo

Palvelualojen työnantajat PALTA ry on palvelualoja edustava elinkeino- ja työmarkkinajärjestö. Paltalla on noin 2000 jäsentä ja se on EK:n toiseksi suurin jäsenliitto.